

L I C H T M I S

in de
schaduw
van het
Licht

door
Threes van Dijck
en
Jan Peijnenburg

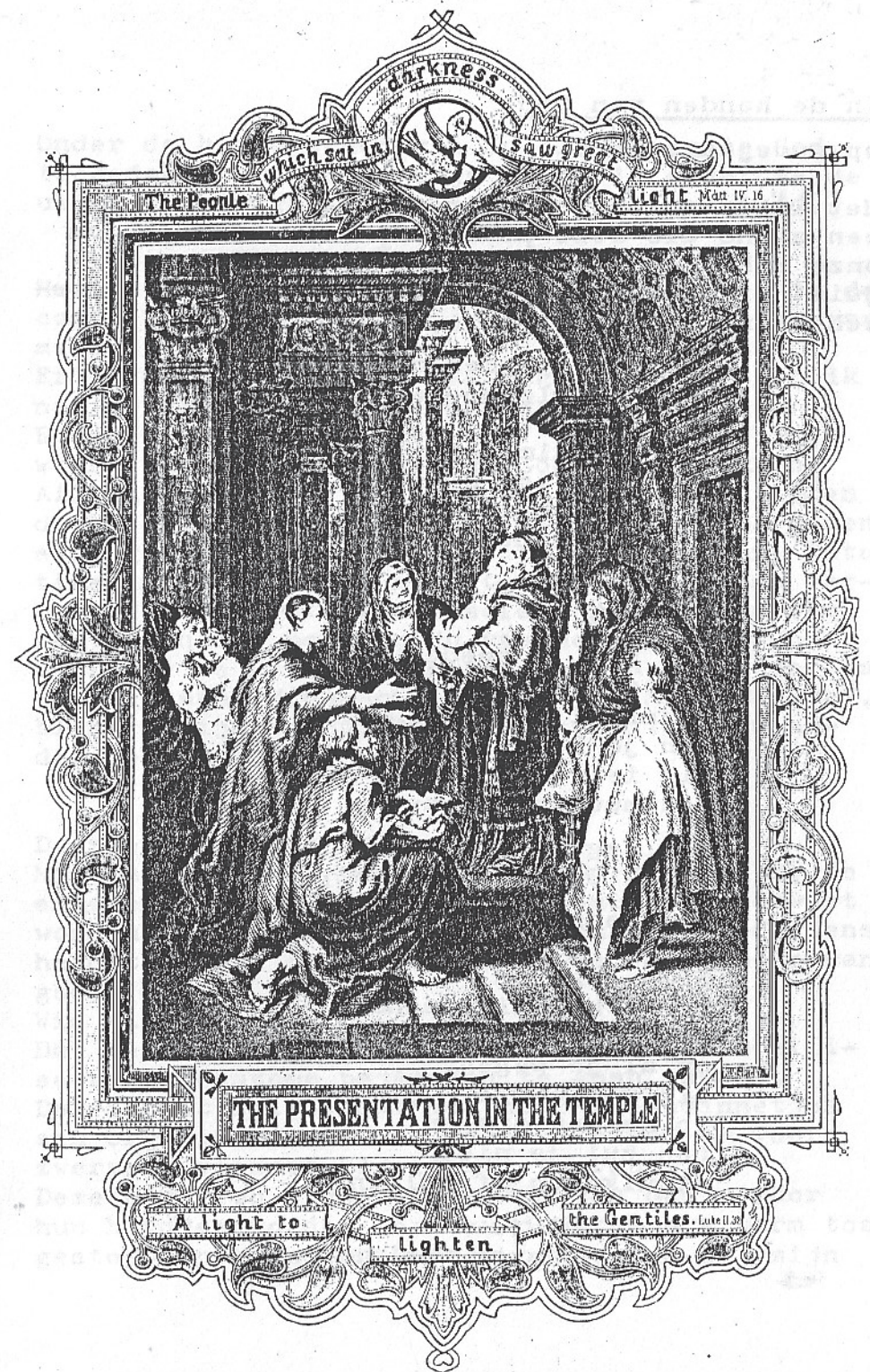
Levensadem

Emmanuël, Jij God met ons,
Jij, eeuwig ongeboren leven -
eerstgeborene in onze dagen
en laatste kind in alle tijd -

Jij, die van dag tot dag
de hele mensheid meeneemt
naar eindelijke openbaring:
herneem je levensloop vandaag.

Als Simeon en Anna je dragen,
hun armen als een bed gespreid,
zijn zij de eeuwenoude droom
waarnaar de schepping hunkert.

Laat ons, al is het even maar,
het zachte ademhalen horen
van wat in eeuwigheid begon.
God, adem uzelf in mij...

In de handen van God

op oudejaarsavond

Het is een moment van grote rust, wanneer op een avond als deze psalm 90 als een mantel om onze schouders wordt geslagen. We zongen zojuist die verzen van absolute veiligheid en bescherming :

Wie woont onder de hoede
van de allerhoogste God,
wie overnacht in de schaduw
van God almachtig,
hij zegt tot de Heer :
mijn beschermer en
mijn toevlucht bent U.

Mijn God, op hem
stel ik heel mijn vertrouwen.

Hij zal je toedekken
met zijn vleugels,
onder zijn slagpennen
ben je helemaal veilig.
Hij is een schild,
een muur om je heen.

Dan zeg je :
Heer, U bent mijn hoop.

Kind aan huis
ben je bij hem.
Zijn engelen
heeft hij uitgezonden
om je te behoeden
op al je wegen.
Zij zullen je
op handen dragen.
Dan zul je niet
struikelen of vallen.

Leven zul je
tot in lengte van dagen.

Onder de hoede wonen van de allerhoogste God,
toegedekt worden met zijn vleugels - dat is de
ultieme veiligheid, de eeuwige geborgenheid.

+

Hoe vertaalt zich deze goddelijke schutse in de
concrete aardse werkelijkheid, in het leven van
mensen, in óns leven?

Er zijn mensen genoeg die zeggen : daar heb ik
nog nooit iets van meegemaakt.

En als we onszelf nagaan :

waar is die directheid van God te bespeuren?

Alleen wanneer we het tot ons bewustzijn laten
doordringen 'dat God in en door alles, door men-
sen, gebeurtenissen, innerlijke processen, intuï-
ties en emoties ons nadert en zich met ons ver-
bindt' - alleen wanneer we dat geloven en een
beetje in ons bewustzijn vasthouden, kan God
voor ons de Levende aanwezige zijn, Behoeder van
ons bestaan, Minnaar en Geliefde. Maar meestal,
bijna altijd is dat 'middels' een levende an-
der, een geliefde mens.

+

Door engelen van mensen ook.

Misschien kunnen we ons nu in de kersttijd, de
engelentijd bij uitstek, meer en dieper bewust
worden van de wondere engelenschaar die de mens-
heid toezingt 'vrede op aarde aan de mensen van
goede wil'.

Wie zijn dat?

Dat is dat jongetje dat zijn vriendjes mobili-
seert om eenzame bejaarden te gaan wassen.

Dat is het meisje dat met haar vriendinnetjes
een organisatie uit de grond stamp, om voor
zwerfers voedsel bij elkaar te rapen.

Deze kinderen zijn de engelen van God - door
hun handjes worden verkleumde stakkers warm toe-
gestopt en bevroren harten ontdooid. Zij zijn

de 'Angeli' 'Boodschappertjes' van God, die namens God spreken en handelen, vrede verkondigen aan de wereld én vrede stichten.

+

Er hangt bij ons een engel boven de stal en engeltjes bengelen in het dennegroen. Symbolische figuurtjes zijn dat : lief, verwijzend, kwetsbaar. De échte engelen zijn van vlees en bloed, zij hebben een ijzeren wil en een gouden hart.

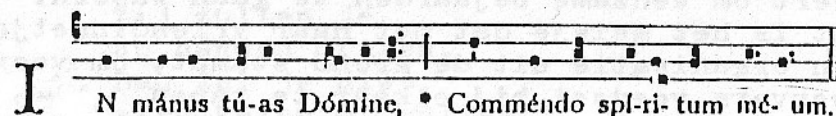
Dat zij bestaan, dat zij zichtbaar zijn is het onomstotelijk bewijs dat God bestaat - dat er iemand heeft kunnen zijn als Jezus, vol van Godsbestaan.

De engelen van deze wereld zijn een Godsbewijs.

Zij dragen mensen op handen en bergen hen onder de veilige vleugels van God.

We zongen het zojuist :

In uw handen, Heer,
beveel ik mijn geest.

Het heilig uur

op Lichtmis

Tussen begin en einde van de Kerstkring, tussen Kerstmis en Lichtmis ligt een tijdspanne van 40 dagen. Dat is niet een toevallig aantal dagen. In de eerste babytijd van zes weken gebeurt er heel veel : het is de overgang van een slapend naar een lachend kind.

Op de 40e dag na de geboorte van Jezus in Bethlehem in een stal vindt de opdracht in Jerusaleem in de tempel plaats. Deze reinigingsrite roept herinneringen op aan de 40 jaar durende woestijntocht van het Joodse volk. Tegelijk is dit al een verwijzing naar wat komen gaat : de 40 dagen durende loutering van Jezus in de woestijn.

+

Wanneer Joseph en Maria de tempel binnengaan, met Jezus in een draagdoek en twee jonge duiven in een gevlochten mandje, komt er een oude man naar hen toe, Simeon, een man met een stralende geest. Een heilige ziener die verleden en toekomst in één oogopslag kon overzien en daardoor het heden in al zijn diepte verstond. Hij dankte God en riep uit :

Nu laat Gij, Heer, uw dienaar
gaan in vrede naar uw woord,
want mijn ogen hebben thans
uw heil aanschouwd
dat Gij bereid hebt
voor alle volken,
een licht dat straalt
voor de heidenen,
een glorie
voor uw volk Israël.

Toen sprak hij over Maria en Joseph een zegenwens uit en zei :

Dit kind is bestemd
tot val of opstanding
van velen in Israël,
tot een teken van tegenspraak,
opdat de gezindheid
van vele harten
openbaar zal worden.

Maar dan richt hij zich rechtstreeks tot Maria alleen. Alsof hij in de verte de treurige stoet al zag, met Jezus opnieuw in een draagdoek maar nu onderweg naar het graf... Hij zei tot Maria: ook uw eigen ziel zal door een zwaard worden doorboord.

Vreugde en droefheid staan hier in hun midden maar de vreugde wint. Een kind wint altijd. Simeon juicht. Pas daarna slaat zijn stem neer. Hij ziet teveel ineens. Hij wijst zelfs de universele betekenis van Jezus in de toekomst aan. Als in een profetisch visioen zegt hij niet alleen dat Jezus een licht is tot luister van het eigen volk Israël, maar ook ter verlichting van de hele mensheid.

+

Wanneer de ziener Simeon zijn 'Nunc dimittis' zingt, stroomt zijn hart over van vreugde. In stille schouwing draagt hij Jezus in zijn armen. Dan komt de zieneres Anna naderbij. Zij 'zegent' God, staat er geschreven; 'benedicere' staat er letterlijk; dit is 'het goede zeggen'; dit is hetzelfde als wanneer wij elkaar het goede wensen, voor elkaar bidden, elkaar bevestigen of complimenten geven. Van haar staat vermeld, dat zij over Jezus sprak

tot allen die de bevrijding van Jerusaleem verwachtten : de ondergrondse strijders, de verzetshelden, de revolutionairen. Zij dacht meer nationaal - voor haar was Jerúsalem de hele wereld en de tempel het heelal waarin God woonde. Eindelijk zou de vijand uit het straatbeeld verdwijnen, het gestamp van laarzen verstommen. Alleen de lof van God zou er nog klinken.

+

Wat Anna in dit heilige moment 'over' of 'tot' Jezus zei, wordt niet vermeld. We kunnen er wel naar raden. Toen zij zich met een wereldwijde lach over Jezus boog en het kindje aan haar hart drukte, zal zij gezegd hebben 'ta ta ta ta ta' 'kriebeldekrabbeldekroebel', want wat deed Jezus? Jezus lachte - zoals alle kinderen van 40 dagen dat doen. En Joseph en Maria glimlachten mee. Even vergat Maria, dat het leven haar zou verwonden. En Joseph vond wat hier gebeurde een moment van hoogheilige liturgische schoonheid. Zo plotseling al die zegeningen, omhelzingen, visioenen. Dit was een heilig uur.

Het is de eerste ontmoeting van Jezus met een profeet en een profetes, nadat de herders en koningen zich over zijn bedje hadden gebogen.

Zo zouden alle mensen zieners en profeten worden, die het licht van het geloof in zich dragen en hun hart openen voor de zelfopenbaring van God in deze wereld. Ook wij...

+

Lichtmis is de feestdag van de eerste kinderlach van Jezus. Liggen er daarom 40 dagen tussen Kerstmis en Lichtmis - om dit te kunnen vieren? Het licht van de lach van God breekt door. God lacht in de armen van mensen. Wat is dat schattig!

A N N A

Zij werd geboren 84 jaar voor Christus.

Zij trad in het huwelijk 70 jaar voor Christus.

Haar man stierf 63 jaar voor Christus.

In het jaar 63 voor Christus werd Jerusalem door Pompejus veroverd en de tempel ontwaard. Gesneuvelden aan Joodse zijde : 12000.

In het Boek van de Openbaring spreekt Johannes van de 12000 getekenden uit de stam Juda : Dat zijn zij die komen uit de grote verdrukking, die hun kleren witgewassen hebben in het bloed van het Lam...

In het jaar 70 na Christus werd Jerusalem verwoest en de tempel in brand gestoken; de laatste grote opstand van het Joodse volk werd neergeslagen, meer dan een miljoen mensen van het oude Joodse volk sneuvelden; daarna werden de Joden gedeporteerd naar alle delen van de wereld.

De opdracht van Jezus in de tempel

Er was ook een profetes, Anna, een dochter van Fanoeël uit de stam van Aser. Zij was hoogbejaard en na haar jeugd had zij zeven jaren met haar man geleefd. Nu was zij een weduwe van vierentachtig jaar. Ze verbleef voortdurend in de tempel en diende God dag en nacht door vasten en gebed. Op dit ogenblik kwam zij naderbij, dankte God en sprak over het kind tot allen die de bevrijding van Jerusalem verwachtten.

(Lukas 2, 36 - 38)

De profetes Anna

Een vrouw die iedere dag naar de kerk gaat, die vele uren van de dag in de kerk doorbrengt, die van het vele en langdurige vasten broodmager en stokoud is, heet al gauw een begijntje of kwezel-tje te zijn en daarmee niet meer te behoren tot het normale leven. Anna was zo'n vrouw.

In de schaduw van de grote Simeon is zij niet veel meer dan een schim gebleven, een klein vrouwtje dat slechts zijdelings met Joseph en Maria te maken krijgt en Jezus niets te zeggen heeft. Toch is zij de grote Anna van het kindsheidsevan-gelie. Wie is zij?

Zij was geen priesteres. De Joodse religie kende geen priesteressen. De katholieke kerk trad in dit voetspoor. De religieuze emancipatie van de vrouw kwam daardoor geen stap verder.

Zij was een profetes : een geroepene om namens God te spreken. Een profetes werd je niet door studie, maar door de profetieën en visioenen van het leven te verstaan en te beleven. Anna werd de stem van het Leven, de roepstem van God.

Zij was een weduwe. Dat was geen bijzonderheid in die oude tijden. Weduwen en wezen waren een maatschappelijke klasse : straatarm, zonder overheidssteun, afhankelijk van aalmoezen, zonder beroep, zonder enige status. Zij was de eerste weduwe, die Jezus in het begin van zijn leven ontmoette. Dertig jaar later zat Jezus neer bij de offerkist, in dat gedeelte van de tempel tot waar de vrouwen mochten komen. Hij zag daar een behoeftige weduwe, die er twee penningen in wierp. Kijk, zei hij, zij offert van haar armoede alles waar zij van leven moet.

Ook Anna was arm omdat zij weduwe was.

Maar wie was Anna nog méér?

Het was in het jaar 63 voor Christus, dat de Romeinse legioenen, onder aanvoering van Pompejus, over de landen langs de Middellandse zee heendenderden. Het ene volk na het andere werd verslagen. Israël trok zich terug in Jerusalem. Tot de laatste man werden de stadsmuren verdedigd. Jerusalem viel, de tempel werd ontwijd. De stad was gevuld met doden. En Jahweh was verslagen in eigen huis.

Het was in het jaar 63 voor Christus, dat Anna in de deuropening stond en haar man uitzwaaide. Zij hadden elkaar zo langdurig en innig omhelsd alsof het voor het leven was. Geboren in 84 was Anna nu 21. Evenals de andere Joodse meisjes was zij na haar jeugd meteen getrouwd, op veertienjarige leeftijd. Zeven jaar geleden was dat nu. Haar vader was de bekende Fanoëël, zelfs zijn afstamming wordt vermeld. Hij was beslist iemand die religieus/politiek een belangrijke plaats innam in de gemeenschap. Anna zal het niet van vreemden gehad hebben. De jongen waarmee zij trouwde moet ook iemand geweest zijn die zich vanuit een diepe overtuiging verbonden had aan de zaak van Israël, de zaak van Jahweh. Wie -als Anna- op haar 84e jaar als een leeuwin van Juda in het licht treedt, is in haar jonge jaren een felle, meeslepende jonge vrouw geweest die aan haar levensgezel dezelfde eisen stelde als aan zichzelf. Wie een profeet of profetes wordt, moet het van oorsprong al geweest zijn. Terugkijkend vanuit haar ouderdom -waarin het beeld te zien is van een vrouw die geheel gewijd was aan God, geheel uitstond naar mensen- zal haar jonge geest zich bezig hebben gehouden met 'de dingen van de Vader' en zal haar hart bij lief en leed van mensen zijn geweest. Haar gedrevenheid, haar verlangen naar 'de bevrijding

van Jerusalem' zal de rode draad, de bloedlijn zijn geweest door haar leven heen. Haar vriend, haar man moet iemand geweest zijn uit één stuk. De theologie van het Joodse volk is altijd een bevrijdingstheologie geweest : God de Gerechtighe, de God van gerechtigheid was aan hun zijde. De Messiaanse droom ging als een wolk voor hen uit. Jezus werd geboren midden in die droom. De jonge man, waarmee Anna haar leven verbond, moet datzelfde heilige vuur in zich gedragen hebben : militant, bereid, trouw. Een jonge leeuw van Juda, zoals zovelen in die tijd. De jeugdijaren van Anna zijn gekenmerkt door de kracht van haar volk. Het was geen tijd van onbekommerde welvaart, geen tijd voor vertier en plezier. Aan de Noordgrens van Palestina verschenen Romeinse soldaten. Israël volgde de troepenbewegingen van het Romeinse leger. Syrië werd overrompeld en ingelijfd. Israël -het land langs de zee, doorgangsroute tevens naar Egypte- huiverde en mobiliseerde jong en oud om het oprukkende leger te weerstaan. Toen in 63 Pompejus het land binnenviel en aan de poorten van Jerusalem verscheen, was Israël bereid voor Jahweh te sterven. Alle jonge en oudere mannen waren onder de wapens. Het Joodse verzet was er niet ineens in het jaar 63; het was gegroeid, opgebouwd en als een krijgsmacht georganiseerd. Natuurlijk was dit voor Anna en haar man beiden een heilige zaak. Toen zij hem had uitgezwaaid, wist zij : dit wordt een strijd op leven en dood.

Maar de stadspoorten werden geforceerd, de vijandige horden rolden de stad binnen, de tempelberg kleurde rood van bloed. Vrouwen en kinderen scholen nog in de huizen. Wie zich verzette werd neergeslagen, wie zich overgaf werd gedood. Er lagen 12000 doden in de straten van Jerusalem, op de

tempelberg, in de tempel. Toen zag je overal moeders en vrouwen zich over hun dode zonen en mannen werpen. Israël viel, een stad van weduwen en wezen bleef over. Hun geschrei zou door de eeuwen heen te horen blijven.

Ook de man van Anna sneuvelde.

Zij was door de linies heengebroken om haar dode verminkte man mee naar huis te nemen. Aan de rouw van een heel volk kan bijna nooit meer een einde komen. Doden kun je begraven - te groot leed is niet te begraven. Anna trouwde nooit meer. Er waren bijna geen mannen meer. Maar wilde zij nog wel hertrouwen - haar hart was verscheurd, haar leven gebroken. Wie kan vrede sluiten met de dood, als je geliefde is vermoord of gesneuveld? Machteloze woede, haat, wraakzucht vullen de leegte. De zeven jaren van haar huwelijk waren een heel leven geweest. Haar eigen levensdrama richtte haar nog maar op één doel : de bevrijding van Jerusalem.

Meer nog dan tevoren werd zij een strijdbare jonge vrouw, voortrekster in de vrijheidsstrijd, behorend tot de kern van het ondergronds verzet. Tegelijk was Jahweh voor haar de God van bevrijding geworden, nu meer dan ooit. En was deze, haar God niet in eigen huis vernederd, zijn ge-laat geschonden, zijn heiligheid onteerd? Uiteindelijk, in haar hoge ouderdom was haar enige antwoord : bij God in gaan wonen, haar leven een troost laten zijn voor zijn gekwetste liefde.

Maar wie zal zij geweest zijn al die jaren vooraf? De Bijbel, het verhaal van haar volk was haar dagboek. Dagelijks ging zij naar de tempel om te bidden, om zich te sterken aan de taal van de psalmen. Zij diende de overheersers niet, maar God - zij onttrok zich aan de slaafsheid van een schijnvrede - zij leefde ascetisch en droeg de

armoede van al haar lotgenoten met zich mee en koos ervoor - zij dronk geen wijn meer en danste niet meer - zij bad voor haar volk. En zo bleef zij ook dicht bij haar lieve dode die in Jahweh overleefde.

Binnen de beschutting van de tempelmuren voerde zij het verzet aan en verkondigde een nieuwe toekomst waarin de vreemde overheerser zou zijn overwonnen en het corrupte, collaborerende koningshuis van de troon zou worden gestoten. De heilstoestand : waarin Jahweh weer zou heersen in de hoofden en harten van de mensen.

En toen werd de Verlosser binnengedragen in de tempel door een meisje zo jong als zijzelf in haar eerste huwelijksjaren.

Simeon, een bejaarde man al was hij wat jaartjes jonger dan zij, kwam op datzelfde moment de tempel binnen. Zij kende hem door en door - iedere dag zag zij hem wel even. In de kracht van zijn leven had hij deel uitgemaakt van de Hoge Raad. Hij was niet alleen buitengewoon vroom, maar hij was ook een ziener, ook al werd hij officieel niet een profeet genoemd. Hij was meer de mysticus, de eeuwige zoeker en schouwer die nog maar één droom had : de Verlosser van de mens in zijn armen sluiten. Door de Geest, door zijn gelouterde intuïtie naar de tempel gedreven, loopt hij Maria en Joseph tegemoet. Dan hoort Anna zijn uitroepen door de tempel klinken, als hij Jezus vasthoudt en aan zijn borst drukt. Zij nadert en luistert toe. Als zij hoort wat Simeon over Jezus zegt, gaan haar de ogen open : ja, dit is de Verlosser, nu gebeurt het werkelijk wat zij al jaren voorspelt en verkondigt. Jerusalem zal worden bevrijd!

Wie de werkelijkheid voor zich uit droomt, de toekomst al leeft, herkent de werkelijkheid wanneer deze zich manifesteert. Anna had zo helder en intens de bevrijding voor zich gezien in haar verbeelding, dat zij -toen zij Jezus zag- wist : dit is de vervulling van de profetie - dit is de Bevrijder. Wat Simeon zei, wist zij. Zij dankte God en wilde niet zoals Simeon nu uit het leven heengaan maar met volle kracht de komst van de Messias verkondigen. Zij vertelde het aan ieder die het maar horen wilde, want o, hoe zacht en krachtig klopte het hart van God tegen haar borst toen zij Jezus in haar armen hield.

Anna, de profetes, is een van de drie grote Anna's in de geschiedenis van het heil. Zij staat tussen de Moeder van Samuël en de Moeder van Maria in. Drie gehuwde vrouwen die geheel aan God waren toegewijd. Hoezeer zal Anna zich herkend hebben in het Danklied van Anna, toen deze haar zoon aan God toewijdde in de tempel. Dit lied, geladen met maatschappelijke politieke keuzen, vol loutering en fel van toon, zal haar lijflied geweest zijn : de Heer doet mijn hart van vreugde slaan - mijn vijanden spreek ik vrijmoedig tegen - God kiest voor de armen, de rijken zet hij aan het werk - zij die onvruchtbaar heet, baart keer op keer.

De feministische theologie kan zich in Anna, de profetes herkennen. Vrouwenstrijd is zo oud als de mensheid. Vrouwen baren het leven.

Anna - hoe dierbaar wordt zij je als je jezelf in haar herkent. Hoe dierbaar zal zij Jezus geworden zijn, want natuurlijk hebben zijn ouders over haar verteld : Anna de eerste profetes die Jezus in zijn leven zag - Moedergodin die bij hem stond tussen tijd en eeuwigheid.

De profetes

Maria meisje van veertien
Joseph zal twintig geweest zijn -
zo lagen de verhoudingen
daar in die dagen.

In de tempel ontmoetten
twee heel jonge mensen
twee heel oude mensen.
Geen familie met hen,
geen pelgrim of toerist die
toevallig bij Jezus uitliep
en zag wat er te zien was...

Om helder te zien
en helder te voelen
moet je kennelijk
door het leven gelouterd zijn,
door pijn, verlangen, gemis.
Om langs de rand
van de buitenkant
te kunnen kijken -
niet gehinderd door
aandacht voor het bijkomstige -
hoef je niet oud te zijn.
Meestal zijn het echter
de ouderen die door tijd
en leeftijd hiertoe zijn gerijpt.
Als je ouder wordt valt
het oog op de essentie.

In de levensvoltooiing vindt
de laatste grote recollectie
plaats : de herzameling.
Simeon verlangde nog slechts
naar zijn eindvervulling...
om in vrede te kunnen gaan.
Maar, hoe wonderlijk, Anna
is nog lang niet klaar :
zij begint opnieuw te profeteren,
te ageren alsof zij nog
een heel leven voor zich heeft.
Anna, de onsterfelijke...

Lieve Tijd

Ik dankte Je,
lieve Eeuwige,
voor het nieuwe jaar.

Nu vier weken verder
dank ik Je
voor de nieuwe maand.

En morgenvroeg
wil ik Je danken
voor de nieuwe dag.

+

Jij bent de tijd
waarin mijn voeten
zich planten

mijn handen
het kleed weven
van mijn bestaan

mijn lichaam
en mijn ziel
zich voortplanten.

+

Jij bent de tijd,
de stroom van leven
waarop ik drijf.

Jij bent de eeuwigheid,
de oceaan van liefde
waarin ik uitstroom

als een beekje,
kabbelend van verlangen
omdat Jij het bent.

Nieuwjaarsgebed

God
proficiat Jij,
Je bent weer
een jaar
eeuwigheid ouder!

Geluk gewenst,
Jij die als een kind
dronken van liefde
aan de borst
van de mensheid ligt.

Dank Je wel,
mijn alomme Leven,
stralend van eeuwigheid,
bruisend van jeugd,
Ga Je met mij mee?

God,
weer vul Je ons met tijd,
Je spreidt de eeuwigheid
weer over onze dagen:
een zalig nieuwjaar!